

zakonih (1895) in o pridobitnih zadrugah v konkurzu (1905, 1911 in 1912). V deželnem zboru je l. 1910 predložil obširno zbirko popačenih slovenskih krajevnih imen ter utemeljil svoj predlog, da se naj poskrbi za pravilno pisavo krajevnih imen. Ko se je pokojnik preselil l. 1909 v Ljubljano, ni miroval, temveč hotel nadalje koristiti s svojim delom. Pod njegovim predsedstvom je „Narodna čitalnica“ praznovala 50letnico. Prevezel je tudi načelstvo slov. pravnikov v odseku „Slov. Matice“ za sodelovanje pri jugoslovanski Enciklopediji. Rad je sodeloval na glavnih skupščinah društva „Pravnika“, pri katerem je bil tudi zadnja tri leta pregledovalec računov. Največ svojih moči lje zadnja leta posvetil pri propalem denarnem zavodu gotovo le z namenom, da bi se razmere uredile v občno korist. Tako je Fran Višnikar delal in delal do zadnjega prav po geslu: „Ne samo, kar veleva mu stan, — kar more, to mož je storiti dolžan.“ Odlikovale so ga razne občine s častnim občanstvom in tri dni pred smrtjo ga je „Narodna čitalnica“ v Ljubljani izvolila za svojega častnega člana. Odličen ostane spomin na tega sodnika in narodnega delavca v nas in naših potomcih!

M.

Književna poročila.

Dr. Ivan Žmavc: Ozdravljenje socialnega življenja z uporabo prirodoslovja. Poljudni podneti k rešitvi socialnega vprašanja v smislu vzgoje k delovnemu pravu. Redovito izdanje Socialne Matice. Gorica. 1913.

Prostopravnik bi se razveselil in bi rekel: zopet eden, ki pobija pravniško sholastiko. Seveda nas pri tej knjigi kot pravnike najbolj zanima to, da proglašajo pisatelj stvariteljsko oblikovanje prava. Že Ludwig Knapp (System der Rechtsphilosophie 1837), stari heidelberški odvetnik je izrekel proroške besede, naslovljene na pismouke: „Ta boj, ki v njem naša desetletja kar davijo naša stoletja, je gotov svojega uspeha . . . Toda stoprav popolno podjarmljenje zgovinskih znanosti pod prirodoslovje bode dokončanje vseh mrtvih sil in s tem bo stoprav konec starega in srednjega veka, ker „bo prenehala domišljija, da je treba sopotegovati se za pravno zaščito.“ In glej, jeseni leta 1913 začujemo na kongresu prirodoslovcev na Dunaju geslo: vodilno mesto gre prirodoslovje, ki so mu vse druge znanosti zgolj priveski. In naš pisatelj, izhajajoč od Julija Roberta Mayerja, pa od Helmholtza in Clausiusa, grmi proti konstruktivnim onemoglecem

z znanostjo o delu, z vzgojo k delu in z osvoboditvijo dela ter poskuša vsaj za bližnjo bodočnost določiti metodo delovnega znanstva. Ko dospe tako do vprašanja, kako se nadomešča staro nasilno pravo z novim delovnim pravom, in ko z Ostwaldom, Machom in Jurischem, najbolj pa z velikim praktičnim reševalcem Ernestom Abbejem zaključí: „Delo ustvarja objektivne dobrine, vrednosti; delo ustvarja idealne dobrine; resnično, dobro, lepo delo ustvarja življenje; delovno pravo pospeši in preobrazi socialno življenje, delovno pravo najkrepkejše pomore vzgajati ljudstva k sreči“ — evo, v ta okvir kar vtakni pravoznanost kot delovno znanost in uk o delu. Zato se tudi čita poglavje o novi kulturi in starem pravu, kakor da oznanjuje novo vero kak „prostopravaš“. Poročevalcu pa, poročajočemu o tej uporabi prirodoslovja, hodi na misel, da se piše 1870 in da proglašá velikanski pomen Rihard Wagnerjev. Mogoče je časovni razstoj za Ernesta Fuchsa in Ernesta Abbeja še večji. Naš pisatelj pa piše te „poljudne“ podnete, ki jih pri nas ne bodo mnogo čitali, v tako krasnem jeziku, da takega v pravniškem slovstvu nimamo veliko.

Dr. F. G.

Dr. Vekoslav Kisovec: Delavsko zavarovanje proti nezgodam. Kratak pregled zavarovanja in zavarovalnic s posebnim ozirom na Slovence. Redovito izdanje Socialne Matice. Gorica. 1913.

V poljudni razpravi seznanja pisatelj slovensko javnost, posebno pa delavstvo s poglobitvimi določbami o delavskem zavarovanju proti nezgodam po zakonih od 28. decembra 1887 št. 1 ex 1888 in od 20. julija 1894 št. 168 ter po ministerialni odredbi od 22. januarja 1889 št. 11. Omenja tudi prakso tržaške zavarovalnice glede načel pri določevanju visokosti rente in podava na sedmero tabelah nekaj statistike o delavskih zavarovalnicah proti nezgodam v Trstu in v Gradcu. Osupnemo, ko vidimo ob tej statistiki, da imamo 3000 slovenskih oziroma 4000 jugoslovanskih obratov ter 95.000 slovenskih oziroma 170.000 jugoslovanskih zavarovancev. Velja, da so zavarovalnice proti nezgodam znamenite socialne naprave, ki imajo tudi važen narodno-gospodarski pomen. Še posebno smemo biti pisatelju hvaležni, da je pojasnil pomen prej omenjenih dveh zavarovalnic za naš narod in osvetlil kar nič vesele razmere pri obeh zavodih. On svári pred odcepljenjem Kranjske in pa Dalmacije od tržaške zavarovalnice. K razlogom, ki jih navaja pisatelj kot tehtne, da se naj opusti namera, ustanoviti zavarovalnici v Ljubljani in v Splitu, pristavimo še dva razloga, prvega, da cepljenje slabi zavode same, drugega, da v sedanjem času pač ni umestno, Trstu izmikati narodnih sil. Lokalno samoljubje naj bi se tu uklonilo tistemu načelu, ki nujno velja za edino pomorsko delavsko zavarovalnico v Trstu, obsegajočo vse brodarstvo in ribarstvo avstrijske pomorske obali.

Dr. F. G.

